

آموزش‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی

Further Education

آموزش‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی نوعی از آموزش‌های غیررسمی، معطوف به زمینه‌های شغلی است. تأکید آن بر مهارت‌های مورد نیاز یک شغل است و از هر سطح ورودی تا عالی‌ترین سطح، طراحی و اجرا می‌شود.

امروزه در جوامع پیشرفته، نظام رسمی آموزش جواگذاری نیازهای آموزشی افراد نیست و برای پوشش این نیازها، به‌ناچار نظام‌های غیررسمی و شخصی به‌کار گرفته شده است. در یادگیری مادام‌العمر نظام‌های غیررسمی و شخصی اهمیت زیادی دارند. در واقع این نظام‌ها امکان یادگیری مداوم را برای افراد مهیا می‌کنند (افضل‌نیا و همکاران، ۱۳۸۹). عدم کفایت و ناتوانی الگوهای رسمی آموزش در تأمین نیازهای افراد و جامعه، ضرورت جست‌وجو برای گزینه‌های جایگزین و فرار از قالب‌های آموزش رسمی را نشان می‌دهد (Dib, 1988). در واقع «مشروعیت مدارس متکی بر نقش آنها به‌منزله نمایندگی‌های اعتبارسنجی (برنامه‌های از پیش تعیین‌شده برای آموزش) است، درحالی‌که آموزش غیررسمی، مشروعیت خود را تنها با میزان توانایی خود در تأمین نیازهای واقعی اجتماعی به‌دست می‌آورد» (Ward et al., 1974; as cited in Dib, 1988: 8).

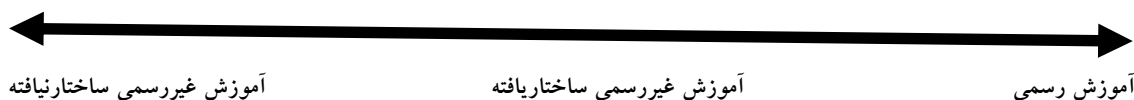
در راستای نیاز به آموزش‌های تکمیلی در بیشتر کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه، آموزش‌های فنی و مهارتی اهمیت بسیار زیادی پیدا کرده و در برنامه‌ریزی توسعه کشورها نقشی راهبردی ایفا می‌کند. رشد فزاینده جمعیت، میزان بالای بیکاری و مشارکت روزافزون انسان‌ها

در فعالیت‌های اقتصادی، تقاضاهای جدیدی را برای آموزش نیروی انسانی ماهر ایجاد کرده است که این شرایط نیز خود بر اهمیت این نوع آموزش‌ها افزوده است. نظام آموزش مهارتی نیز در دنیا در سه نوع رسمی، غیررسمی (ساختاریافته) و شخصی (ساختارنیافته) مطرح است. در این میان پی بردن به کیفیت سرمایه انسانی صرفاً با در نظر گرفتن سطح مدارک و سطوح تحصیلی افراد، با چالش‌های بسیاری روبه‌رو شده است. به سخن دیگر توانایی افراد همیشه با مدارک تحصیلی آنها همسان نیست. بنابراین یکی از مهم‌ترین منابع ایجاد قابلیت‌ها و توانایی‌های حرفه‌ای، آموزش‌های غیررسمی از جمله ساختاریافته و ساختارنیافته است (علوی ایلخچی و بهمنیار باروق، ۱۳۹۲).

نظام آموزشی مهارتی غیررسمی ساختاریافته، به‌منزله پلی میان نظام رسمی آموزش و آموزش غیررسمی ساختارنیافته است (عطاریا و همکاران، ۱۳۹۳) به بیان دیگر آموزش غیررسمی ساختاریافته در میانه طیف و آموزش‌های رسمی و غیررسمی ساختارنیافته در دو انتهای طیف قرار دارد.

نهادهای و مجامع بین‌المللی دسته‌بندی‌های مختلفی را برای آموزش‌های فنی و مهارتی بیان کرده‌اند (همان). مرکز بین‌المللی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای یونسکو این آموزش‌ها را در سه نوع و به شرح جدول شماره (۱) بیان نموده است.

به‌طورکلی، یکی از اساسی‌ترین مشکل کشور ما، کمبود نیروی انسانی ماهر و یا حضور نیروهای غیر ماهر در عرصه‌های گوناگون صنعت است. آنچه امروز کشورهای دنیا را از نظر پیشرفت از یکدیگر متفاوت می‌کند، دارا بودن سرمایه‌های انسانی است. بیشتر کشورها تلاش می‌کنند برنامه‌های آموزشی خود را به گونه‌ای مدون کنند تا بتوانند ضمن تقویت فناوری نوین و سرمایه‌گذاری در نیروی

شکل ۱. موقعیت آموزش غیررسمی ساختاریافته (عطاریا و همکاران، ۱۳۹۳).

دوره‌های آموزشی شایستگی‌های حرفه‌ای ملی و شایستگی‌های حرفه‌ای اسکاتلند بیشتر بر اساس استانداردهای معین شده صنعتی و بازرگانی برای داوطلبان شاغل طراحی شده است. هر یک از این دوره‌ها محدوده‌ای از کفایت آموزشی افراد را زیر پوشش قرار داده و سطوح آموزشی ویژه‌ای در چارچوب آموزشی دارد. چارچوب یادشده ۵ سطح دارد که سطح اول آن پایین‌ترین و سطح پنجم آن بالاترین سطح مهارت‌های حرفه‌ای است. دوره‌های آموزش حرفه‌ای برای مدرک مهارت عمومی ملی و مدرک مهارت عمومی اسکاتلند نیز برای گسترش دانش و مهارت‌های شغلی به صورت گسترده طراحی شده است. دوره‌های مذکور برای ارائه آموزش‌های ترکیبی پایه، متشکل از دوره‌های آموزش عالی و تکمیلی یا دوره‌های فنی طراحی شده است. این دوره‌ها سه سطح آموزشی مقدماتی، متوسطه و پیشرفته دارد (واشقانی فراهانی و همکاران، ۱۳۹۶).

طیف گسترده‌ای از آموزش‌های استرالیا، آموزش‌های حرفه‌ای دوره‌های کوتاه‌مدت است که در همه زمینه‌های شغلی موجود است و در گروه‌های ویژه با سازمان‌دهی معین، در کالج‌های آموزش‌های فنی-حرفه‌ای و تکمیلی ارائه می‌شوند. جویندگان کار، شاغلان، داوطلبان افزایش مهارت و دانش، بازماندگان از آموزش و مهاجرانی که نیاز به فراگیری زبان انگلیسی دارند، متقاضیان ورود به این نوع از آموزش‌ها هستند. اهداف اصلی این آموزش‌ها در استرالیا عبارت‌اند از: ایجاد آمادگی در افراد برای ورود به جهان کار؛ افزایش تحریک و فعالیت در بازار کار؛ دستیابی به نتیجه‌های برابر و متناسب در نظام آموزش و تربیت حرفه‌ای و افزایش سرمایه‌گذاری در حوزه آموزشی فنی و حرفه‌ای (واشقانی فراهانی و همکاران، ۱۳۹۶).

نظام «آموزش‌های فنی-حرفه‌ای و تکمیلی» بزرگ‌ترین بخش آموزش در استرالیا را دربر می‌گیرد. این نظام بیش از ۱۰۰۰ مؤسسه دارد که در نقاط شهری، منطقه‌ای و دورافتاده واقع شده‌اند. این مؤسسات مسئول عرضه دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای عالی در سراسر کشور هستند. صلاحیت‌های به دست آمده با نظام «آموزش و تربیت حرفه‌ای»، از سوی سازمان «چارچوب صلاحیت‌های استرالیا» اداره می‌شود و

انسانی، شرایط اشتغال مناسب را فراهم آورند و همراه آن، قدرت رقابت محصولات خود را در بازارهای جهانی افزایش دهند. یکی از راه‌های پاسخ‌گویی به این نیازها، کیفیت‌بخشی به آموزش‌های مهارتی و هماهنگ ساختن آن با نیازهای جامعه است. نظام آموزش فنی و حرفه‌ای غیررسمی، مجموعه‌ای به هم پیوسته از اهداف، ساختار، محتوا، روش، مدیریت و منابع آموزش فنی و حرفه‌ای غیررسمی کشور است که مکمل نظام آموزش رسمی ارائه می‌شود (نوید ادهم و شفیع‌زاده، ۱۳۹۵).

آموزش‌های غیررسمی تنوع زیادی دارد و تربیت نیروی انسانی جدید و انواع آموزش‌های بدو خدمت و ضمن خدمت را دربر می‌گیرد. همچنین برای توجیه و آشنایی با کار، افزایش و به‌هنگام کردن دانش و مهارت، ارتقاء شغلی و یا تغییر شغلی تا بالاترین سطوح تحصیلی صورت می‌گیرد (جبل عاملی، ۱۳۹۵).

آموزش‌های تکمیلی نوعی از آموزش فنی و مهارتی غیررسمی ساختاریافته است که معطوف به زمینه‌های شغلی است. به بیان دیگر تفاوت اصلی این نوع آموزش‌ها با سایر آموزش‌ها در تأکید آنها بر مهارت‌های مورد نیاز یک شغل است (کشتکار و همکاران، ۱۳۸۴). در کشورهای گوناگون آموزش‌های تکمیلی به شیوه‌های متفاوتی پاسخ‌گوی نیازهای متقاضیان است.

برای مثال در کشور انگلستان، آموزش‌های تکمیلی به دوره‌های غیردانشگاهی اطلاق می‌شود و فراگیران مجاز به گذراندن این دوره‌ها پس از ۱۶ سالگی هستند. امتیازهای ویژه این آموزش‌ها، بنا بر استانداردهای آموزشی مصوب دولت انگلستان متعلق به آن دسته از جوانانی است که از دوره‌های آموزشی تمام‌وقت ترک تحصیل کرده و به فعالیت در بازار کار اقدام کرده‌اند. از مهم‌ترین دوره‌های آموزش تکمیلی فنی که در مراکز آموزش عالی فنی انگلستان ارائه می‌شود، می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. شایستگی‌های حرفه‌ای ملی؛
۲. شایستگی‌های حرفه‌ای اسکاتلند؛
۳. مدرک مهارت عمومی ملی؛
۴. مدرک مهارت عمومی اسکاتلند.

آموزش‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی

۱۰). آموزش‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی در کشور در زمره آموزش‌های غیررسمی ساختاریافته است که برابر ماده ۱۷ آیین‌نامه مذکور، ازسوی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و دانشگاه جامع علمی-کاربردی اجرا می‌شود.

تعریف دوره‌های آموزش تکمیلی بین سطوح تحصیلی:
برای ارتقاء بهره‌وری نیروی کار، افزایش دانش و مهارت، ارتقاء شغلی و حرفه‌ای مطابق با فناوری روز، دوره‌های آموزشی تکمیلی بین سطوح تحصیلی در آغاز و یا حین کار در محیط کار، کارگاه و یا مرکز آموزش ارائه می‌شود. این آموزش‌ها در قالب پودمان‌ها یا بسته‌های آموزشی از هر سطح ورودی تا عالی‌ترین سطح، طراحی و اجرا می‌شود. پودمان‌ها یا بسته‌های آموزشی به‌صورت مهارتی پایه و مهارتی تخصصی مرتبط با یک حوزه شغلی است (آیین‌نامه نظام آموزش مهارت و فناوری مصوب هیات وزیران، ۱۳۹۰: ماده ۱۵). این آموزش‌ها نوع آموزش غیررسمی است و به دریافت گواهی‌نامه منجر می‌شود. حداقل سهم آموزش‌های

این نظام ازسوی سازمان «کیفیت مهارت‌های استرالیا» تنظیم می‌شود (Education and Employment References Committee, 2014).

آموزش‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی در ایران

در آیین‌نامه نظام آموزش مهارت و فناوری، مصوب هیئت وزیران (۱۳۹۰) (که به‌منزله بالاترین سند در نظام آموزش مهارتی کشور مطرح است)، نظام آموزش مهارت و فناوری کشور مشتمل بر دو زیرنظام «آموزش عالی مهارت و فناوری» و «آموزش فنی و حرفه‌ای (دوره‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی)» می‌شود.

آموزش عالی مهارت و فناوری در ایران در زمره آموزش‌های رسمی کشور بوده و متولی این آموزش در کشور دانشگاه جامع علمی - کاربردی و دانشگاه فنی و حرفه‌ای زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است (آیین‌نامه نظام آموزش مهارت و فناوری، ۱۳۹۰: ماده ۹ -

جدول ۱. انواع آموزش از منظر مرکز بین‌المللی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای یونسکو (UNEVOC and UNESCO, 2013: 2-4)

ویژگی	نوع
<ul style="list-style-type: none"> - یادگیری ارادی و سازماندهی شده است که با گذراندن دوره آموزشی، مدرکی معتبر و رسمی اعطا می‌شود. - آموزشی است که در نظام مدارس، دانشکده‌ها، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی رسمی دیگر ارائه می‌شود. - به‌طور معمول، به روش پلکانی پیوسته‌ای از آموزش تمام‌وقت برای آموزش کودکان و نوجوانان است. - در برخی کشورها، در قسمت‌های بالایی این پلکان برنامه‌هایی برای اشتغال نیمه‌وقت در نظام آموزشی (مدرسه و دانشگاه) سازماندهی شده است. چنین برنامه‌هایی در این کشورها به‌عنوان نظام دوگانه یا مشابه آن شناخته می‌شود. 	آموزش رسمی
<ul style="list-style-type: none"> - هر نوع فعالیت آموزشی سازماندهی شده است که کاملاً با تعریف آموزش رسمی منطبق نباشد. از این‌رو، آموزش غیررسمی می‌تواند، در داخل و خارج مؤسسات آموزشی و برای افراد با هر سنی انجام گیرد و با توجه به زمینه‌های هر کشور می‌تواند، برنامه‌های آموزشی برای سوادآموزی بزرگسالان، آموزش پایه برای کودکان بازمانده از تحصیل، مهارت‌های زندگی، مهارت‌های کار و فرهنگ عمومی را پوشش دهد. - در برنامه‌های آموزش غیررسمی لازم نیست، نظام به صورت پلکانی پیگیری شود. 	آموزش غیررسمی ساختاریافته
<ul style="list-style-type: none"> - این آموزش‌ها اگر غیرارادی باشد، نتیجه فرعی فعالیت‌های دیگر است. - اگر ارادی باشد، کمتر سازماندهی شده و ساختاریافته است. از جمله این فعالیت‌ها یادگیری است که در خانواده، محل کار، زندگی روزانه هر فرد، مبتنی بر خودهدایتی، هدایت خانواده و هدایت اجتماعی انجام می‌شود. 	آموزش غیررسمی ساختاریافته

بخشیدن به روند تربیت نیروی انسانی کارآمد و کاهش هزینه‌های آموزش؛

- افزایش انعطاف‌پذیری در ارائه آموزش‌های مهارتی متناسب با مقتضیات حوزه‌های شغلی، شرایط محیطی، بومی، آمایش سرزمین و متناسب با تفاوت‌های فردی فراگیران (آیین‌نامه نظام آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، ۱۳۹۱: ماده ۳).

ویژگی‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی

۱. این نوع آموزش برای یک شغل خاص طراحی و اجرا می‌شود؛

۲. سطوح آموزشی این دوره‌ها در چهار سطح تعریف می‌شود؛ که عبارت‌اند از:

۱-۲. دوره‌های بین مقاطع تحصیلی دیپلم و کاردانی: این سطح ناظر به آموزش‌هایی است که دانش، مهارت و نگرش فرد را در زمینه‌های بهره‌بردار، نصب و راه‌اندازی، تعمیر و نگهداری، پشتیبانی تولید و خدمات و ... ارتقاء می‌دهد و فرد را برای ایفاء نقشی کارآمد در سطوح شغلی تکنسین فنی و تکنسین حرفه‌ای آماده می‌کند.

شرط ورود به دوره آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی دیپلم و کاردانی، دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش است و این دوره‌ها به‌عنوان دوره‌های آموزشی مکمل برای دارندگان مدرک تحصیلی دیپلم جهت ارتقاء و کسب شایستگی‌های شغلی محسوب می‌شود.

۲-۲. دوره‌های بین مقاطع تحصیلی کاردانی و کارشناسی: این سطح ناظر به آموزش‌هایی است که دانش، مهارت و نگرش فرد را در زمینه انتقال تجارب، اجرای طرح‌ها، شناسایی عیوب فرایندها، بهینه‌سازی و طراحی محصولات، برنامه‌ریزی و ... ارتقاء می‌دهد و فرد را برای ایفاء نقش کارآمد در سطوح شغلی مهندس فنی و کارشناس حرفه‌ای آماده می‌کند.

مهارتی در محیط کار که بر اساس ممارست و تمرین عملی شکل می‌گیرد، برای دوره‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی، هفتاد درصد کل دوره است (همان).

دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی:

براساس ماده ۱/آیین‌نامه نظام آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی (این آیین به استناد آیین‌نامه نظام آموزش مهارت و فناوری، در دانشگاه جامع علمی-کاربردی تدوین شد و در جلسه ۲۱۹ شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی علمی - کاربردی، مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۱۳ به تصویب رسید)، دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، دوره‌های غیررسمی ساختاریافته‌ای هستند که در بین مقاطع تحصیلی آموزش عالی برای ارتقاء بهره‌وری نیروی کار، افزایش دانش و مهارت، ارتقاء شغلی و حرفه‌ای مطابق با فناوری‌های روز ارائه می‌شوند. این آموزش‌ها در قالب دوره آموزشی تک‌پودمان و تک‌درس طراحی و اجرا می‌شوند. این دوره‌ها در حال حاضر در دانشگاه جامع علمی-کاربردی، تدوین و اجرا می‌شود (آیین‌نامه نظام آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، ۱۳۹۱).

تک‌پودمان: برابر ماده ۶ آیین‌نامه نظام آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، تک‌پودمان مجموعه‌ای از آموزش‌های مهارتی است که در قالب چند درس، توانمندی‌های یک شغل را پوشش می‌دهد. حداقل زمان آموزش آن ۱۶۰ ساعت و حداکثر ۴۸۰ ساعت است (همان).

تک‌درس: برابر تبصره ۱ ماده ۶ آیین‌نامه، تک‌درس مجموعه‌ای از آموزش‌های مهارتی است که توانایی انجام فرایندی کاری را بر اساس استانداردهای محیط واقعی کار پوشش می‌دهد. حداقل زمان این آموزش ۳۰ ساعت و حداکثر ۱۰۰ ساعت است و می‌تواند به‌صورت تمام‌وقت، نیمه‌وقت و پاره‌وقت اجرا شود (همان).

اهداف آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی

- افزایش مهارت و توانمندی نیروی انسانی و پاسخ‌گویی سریع به نیازهای آموزشی مشاغل؛
- کوتاه کردن زمان اجرای دوره‌های آموزشی و شتاب

آموزش‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی

- چارچوب‌های سخت و خشک دوره‌های رسمی پیروی نمی‌کند. در این دوره‌ها به‌جای نظام واحدی، به میزان نیاز ساعت آموزشی تعریف می‌شود و از این‌رو ضمن رعایت اصل پرهیز از زیادآموزی و کم‌آموزی، امکان برنامه‌ریزی آموزشی دقیق‌تر، هزینه‌های اجرایی کمتر و شتاب‌دهی به آموزش مهیا می‌شود؛
۴. به تفاوت‌های فردی، توجه عمیقی دارد؛
۵. دوره‌های کوتاه‌مدت هستند و زمان اجرای آن کمتر از یک سال است؛
۶. این نوع آموزش، منجر به گواهی نامه مهارتی می‌شود (همان، ماده ۴).

پیشینه آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی در دانشگاه جامع علمی - کاربردی

دانشگاه جامع علمی - کاربردی در زمینه آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی با مشارکت مستقیم دستگاه‌های اجرایی، بهره‌برداران و بنگاه‌های اقتصادی و با هدف پاسخ‌گویی به نیازهای آموزشی بازار کار و فراهم کردن بستری اجرایی، برای شتاب‌دهی در هدایت و جذب محصولات آموزشی به بازار کار، زمینه‌های طراحی و اجرای این نوع از آموزش‌ها را مهیا کرده است. این دانشگاه پس از انجام دادن نیازسنجی آموزشی دستگاه‌های اجرایی و بهره‌برداران حوزه‌های شغلی مختلف در بخش صنعت، کشاورزی، فرهنگ، هنر و خدمات، اقدام به طراحی بیش از ۷۰۰ دوره آموزشی و تصویب آن در شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی علمی - کاربردی کرده است. این دوره‌ها بر اساس استانداردهای تعیین‌شده و بر اساس مجوزهای صادره از کمیته تخصصی علمی - کاربردی شورای گسترش آموزش عالی در حال اجرا است. در جداول ۲ و ۳ به نمونه‌هایی از دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی علمی - کاربردی اشاره شده است (آیین‌نامه تجمیع دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، ۱۳۹۲).

شرط ورود به دوره آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی کاردانی و کارشناسی، دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کاردانی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است و این دوره‌ها به‌عنوان دوره‌های آموزشی مکمل برای دارندگان مدرک تحصیلی کاردانی برای ارتقاء و یا کسب شایستگی‌های شغلی (دانش، مهارت و نگرش) محسوب می‌شود.

۲-۳. دوره‌های بین مقاطع تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد: این سطح ناظر به آموزش‌هایی است که دانش، مهارت و نگرش فرد را در زمینه‌های تجزیه و تحلیل و حل مسائل و مشکلات، طراحی و بهینه‌سازی فرایندها در سطوح شغلی پیچیده و تخصصی ارتقاء می‌دهد.

شرط ورود به دوره آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد، دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است و این دوره‌ها به‌عنوان دوره‌های آموزشی مکمل برای دارندگان مدرک تحصیلی کارشناسی برای ارتقاء و یا کسب شایستگی‌های شغلی محسوب می‌شود.

۲-۴. دوره‌های بین مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری: این سطح ناظر به آموزش‌هایی است که دانش، مهارت و نگرش فرد را در زمینه‌های تجزیه و تحلیل مسائل چندوجهی، راهبری آموزش و پژوهش، مدیریت بحران، نوآوری در مرزهای دانش و فناوری، آینده پژوهی و ... ارتقاء می‌دهد و فرد را برای ایفاء نقشی کارآمد در سطوح شغلی فوق تخصصی آماده می‌کند.

شرط ورود به دوره آموزش عالی تکمیلی در این سطح آموزشی، دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است این دوره‌ها به‌عنوان دوره‌های آموزشی مکمل برای دارندگان مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد ارتقاء و یا کسب شایستگی‌های شغلی محسوب می‌شود.

۳. چارچوب برنامه درسی دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی دارای انعطاف بیشتر بوده و از

سطوح تحصیلی را پی‌گیری و نسبت به تدوین آیین‌نامه ذی‌ربط و تصویب آن در مرجع ذی‌صلاح اقدام کرد. بر این اساس چارچوب کلی برای تجمیع به‌صورت ذیل پیش‌بینی شده است (آیین‌نامه تجمیع دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، ۱۳۹۲).

۱. فرد می‌تواند پس از گذراندن تعداد مناسبی از «تک‌درس‌ها» که در راستای یک شغل خاص تعریف می‌شود، براساس معیارها و شاخص‌های مربوط گواهینامه «تک‌پودمان» دریافت کند.
۲. تجمیع تک‌پودمان‌ها فرایندی است که بر اساس آن مجموعه متناسبی از تک‌پودمان‌ها منجر به مدرک

تجمیع دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی

فراهم کردن امکان تجمیع دوره‌های آموزش تکمیلی بین سطوح تحصیلی و معادل‌سازی آن با دوره‌های رسمی از مأموریت‌های نظام آموزش مهارت و فناوری، بر اساس ماده ۱۶ آیین‌نامه نظام آموزش مهارت و فناوری (مصوب سال ۱۳۹۰، هیئت وزیران) است. در راستای پیاده‌سازی و تحقق اهداف مترتب بر مأموریت مذکور، دانشگاه جامع علمی - کاربردی، تجمیع بخش دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین

جدول ۲. نمونه‌هایی از دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی (تک‌پودمان) در دانشگاه جامع علمی کاربردی، مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی علمی - کاربردی (برگرفته از: مقاطع بین سطوح تحصیلی (تک‌پودمان)، ۱۳۹۹)

عنوان دوره آموزشی تک‌پودمان	گروه آموزشی	سطح آموزشی	مجموع ساعات آموزش نظری	مجموع ساعات آموزش عملی
اتوماسیون برق ساختمان	صنعت	دیپلم - کاردانی	۶۴	۱۹۲
جوشکاری ریل‌های راه آهن	صنعت	دیپلم - کاردانی	۷۲	۲۰۸
سیستم های فتوولتائیک	صنعت	کاردانی - کارشناسی	۹۳	۲۰۸
راهبری تصفیه پساب‌های صنایع آرایشی - بهداشتی و داروسازی	صنعت	کاردانی - کارشناسی	۹۶	۲۳۶
غواصی امداد و نجات	مدیریت و خدمات اجتماعی	دیپلم - کاردانی	۱۹۲	۲۸۸
راهبری کسب‌وکار (متنور)	مدیریت و خدمات اجتماعی	کارشناسی - کارشناسی ارشد	۱۰۶	۲۳۲
ارزیابی نقص عضو، دیه و ارش در بیمه‌های بازرگانی	مدیریت و خدمات اجتماعی	کارشناسی ارشد - دکتری	۵۰	۱۱۰
مهارت سواد رسانه‌ای	فرهنگ و هنر	دیپلم - کاردانی	۹۶	۲۱۴
طراحی و دکوراسیون داخلی فضاهای تجاری	فرهنگ و هنر	کاردانی - کارشناسی	۴۸	۱۹۲
پیوست‌نگاری فرهنگی	فرهنگ و هنر	کارشناسی - کارشناسی ارشد	۱۰۱	۲۷۲
پرورش ماهیان زینتی در آکواریوم	کشاورزی	دیپلم - کاردانی	۸۴	۱۹۶
کنترل آفات و بیماری‌های گل‌ها و گیاهان زینتی	کشاورزی	کاردانی - کارشناسی	۵۰	۱۱۴
استفاده از نرم‌افزار SAS در تجزیه و تحلیل آزمایش‌های کشاورزی	کشاورزی	کارشناسی - کارشناسی ارشد	۶۲	۱۴۶
کاربرد هومیوپاتی در دامپزشکی	کشاورزی	کارشناسی ارشد - دکتری	۱۲۸	۳۲۰

آموزش‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی

جدول ۳. نمونه‌هایی از دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی (تک درس) در دانشگاه جامع علمی کاربردی، مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی علمی - کاربردی (برگرفته از: مقاطع بین سطوح تحصیلی (تک درس)، ۱۳۹۹).

عنوان دوره آموزشی تک درس	گروه آموزشی	سطح آموزشی	مجموع ساعات آموزشی نظری	مجموع ساعات آموزش عملی
جوشکاری تعمیری خطوط لوله	صنعت	دیپلم - کاردانی	۱۵	۳۵
بازرسی نازل‌های سوخت ایستگاه‌های پمپ بنزین	صنعت	کاردانی - کارشناسی	۱۴	۲۴
عملیات حفاری انحرافی و افقی	صنعت	کارشناسی - کارشناسی ارشد	۱۶	۴۸
بازاریابی حسی	مدیریت و خدمات اجتماعی	دیپلم - کاردانی	۱۰	۵۰
رسیدگی به دعاوی اسناد تجاری در شورای حل اختلاف	مدیریت و خدمات اجتماعی	کاردانی - کارشناسی	۹	۲۱
گزارش‌نویسی بانکی	مدیریت و خدمات اجتماعی	کارشناسی - کارشناسی ارشد	۸	۲۲
متصدی کافی‌شاپ	فرهنگ و هنر	دیپلم - کاردانی	۷	۲۳
نویسندگی استندآپ کم‌دی (نویسندگی نمایش تک‌نفره طنز)	فرهنگ و هنر	کاردانی - کارشناسی	۱۶	۶۴
مدل‌های برندسازی بر اساس سبک زندگی	فرهنگ و هنر	کارشناسی - کارشناسی ارشد	۴	۲۸
تربیت ملوان صیاد	کشاورزی	دیپلم - کاردانی	۱۹	۴۸
بسته‌بندی فلزی مواد غذایی و فرآورده‌های کشاورزی	کشاورزی	کاردانی - کارشناسی	۱۵	۴۰
کاربرد مدل‌های شبیه‌سازی در تولیدات گیاهی (DSSAT)	کشاورزی	کارشناسی ارشد - دکتری	۱۵	۴۵

- کاربردی شورای گسترش آموزش عالی صادر شده باشد؛

- جمع ساعات تک‌پودمان‌ها برای تجمیع حداقل ۱۷۵۰ ساعت باشد؛

- نمرات متقاضی در هر یک از دروس گذرانده‌شده، حداقل ۱۲ باشد (همان).

توسعه و گسترش آموزش‌های عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، افزایش قابلیت‌های مهارتی و حرفه‌ای همگام با ارتقاء مدرک تحصیلی، نظام‌مندسازی و اعتباربخشی آموزش‌های عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، هدایت

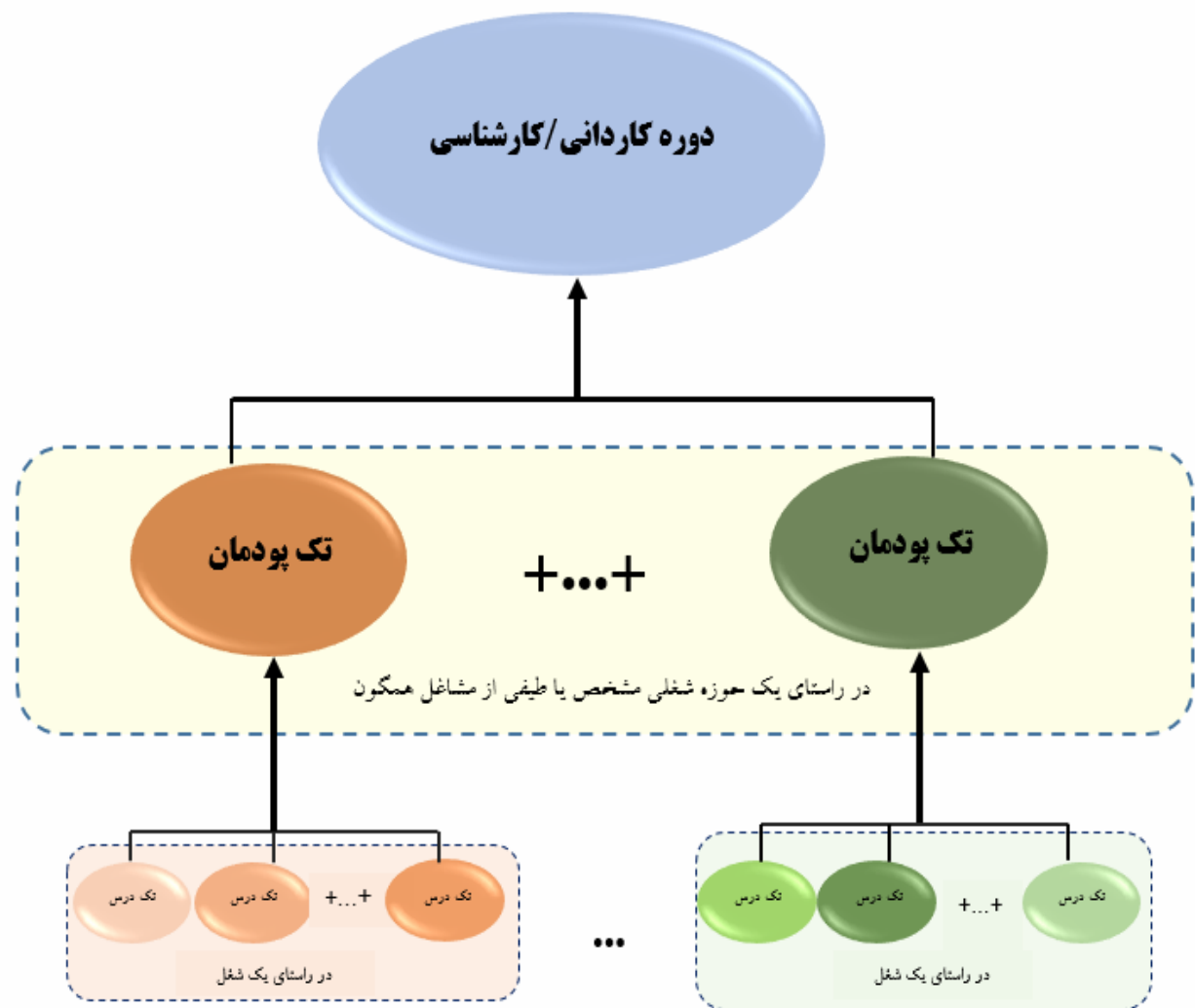
تحصیلی در مقاطع کاردانی و کارشناسی در نظام آموزش عالی مهارت و فناوری می‌شود. معیارها و شاخص‌های مترتب بر تجمیع تک‌پودمان‌ها عبارت‌اند از:

- جهت‌گیری محتوایی تک‌پودمان‌ها در راستای یک حوزه شغلی مشخص یا طیفی از مشاغل همگون باشد؛

- تک‌پودمان‌ها از سطح آموزشی همسان برخوردار باشند؛

- محتوا و استانداردهای آموزشی تک‌پودمان‌ها در شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی علمی - کاربردی به تصویب رسیده باشد؛

- مجوز اجرای تک‌پودمان‌ها از سوی کمیته تخصصی علمی

شکل ۲. نمایش تجمیع دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی (برگرفته از: آیین نامه تجمیع دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی، ۱۳۹۲)

تحصیلی. (۱۳۹۲). تصویب نامه شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی علمی-کاربردی. دانشگاه جامع علمی-کاربردی. قابلیت دسترسی در: <https://www.uast.ac.ir>
 آیین‌نامه نظام آموزش عالی تکمیلی بین سطوح تحصیلی. (۱۳۹۱). تصویب نامه شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی علمی-کاربردی. دانشگاه جامع علمی-کاربردی، تهران.
 آیین‌نامه نظام آموزش مهارت و فناوری. (۱۳۹۰). آیین‌نامه نظام آموزش مهارت و فناوری. تصویب‌نامه هیئت وزیران دولت جمهوری اسلامی ایران. شناسنامه قانون: قابلیت دسترسی در: <https://shenasname.ir/subjects/edu/442-2733>
 جبل عاملی، ش. (۱۳۹۵). آموزش فنی و حرفه‌ای در ایران با تأکید بر

استعدادها و قابلیت‌ها همگام با توسعه مهارت‌های شغلی و ارتقاء انگیزه شاغلان و فراگیران به طی دوره‌های عالی تکمیلی بین سطوح از اهداف مترتب بر تجمیع این‌گونه از آموزش‌ها است (همان).

کتاب‌شناسی

افضل‌نیا، م. ر.، اشکوه، ح. و کلوی، آ. (۱۳۸۹). بررسی جایگاه آموزش رسمی، غیررسمی و یادگیری مادام‌العمر در عصر ناپایداری اطلاعات. فصلنامه آموزش مهندسی ایران. ۱۲(۴۵)، ۶۸-۵۷.
 آیین‌نامه تجمیع دوره‌های آموزش عالی تکمیلی بین سطوح

آموزش‌های تکمیلی بین سطوح تحصیلی

معادل‌ها

Informal Education	آموزش شخصی (ساختارنیافته)
Non-Formal Education	آموزش غیررسمی (ساختاریافته)
Vocational Education and Training (VET)	آموزش و تربیت حرفه‌ای
Technical And Further Education (TAFE)	آموزش‌های فنی-حرفه‌ای و تکمیلی
Cumulative	تجمع
Australian Qualifications Framework (AQF)	چارچوب صلاحیت‌های استرالیا
Modular Training	دوره آموزشی تک پودمان
Single-Courses Training	دوره آموزشی تک درس
Short- Term	دوره‌های کوتاه‌مدت
Australian Skills Quality Authority (ASQA)	سازمان کیفیت مهارت‌های استرالیا
Scottish Vocational Qualifications (SVQs)	شایستگی‌های حرفه‌ای اسکاتلند
National Vocational Qualifications (NVQs)	شایستگی‌های حرفه‌ای ملی
General Scottish Vocational Qualifications (GSVQs)	مدرك مهارت عمومی اسکاتلند
General National Vocational Qualifications (GNVQs)	مدرك مهارت عمومی ملی
Formal Education	نظام رسمی آموزش
Lifelong Learning	یادگیری مادام‌العمر

آموزش‌های رسمی. تهران: انتشارات دانشگاهیان.

عطارنیا، ا.، خنیفر، ح.، رحمتی، م. ح.، و جندقی، غ. ر. (۱۳۹۳). بررسی وضعیت تدوین خط مشی در نظام غیررسمی آموزش مهارتی ایران. مدیریت فرهنگ سازمانی. ۱۲(۲)، ۳۷۴-۳۴۵.

علوی ایلخچی، ح.، و بهمنیار باروق، ب. (۱۳۹۲). اعتباربخشی به سرمایه‌های انسانی بر اساس چارچوب صلاحیت‌های فنی و حرفه‌ای. ارائه در مجموعه مقالات سازمان فنی و حرفه‌ای و اشتغال در ایران. (صفحات ۱۷-۷). تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای ایران.

کشتکار اصغر، جمالزاده علیرضا و بهرامی معصومه. (۱۳۸۴). طراحی برنامه‌های آموزشی پودمانی در دانشگاه جامع علمی-کاربردی. در مجموعه مقالات سومین کنگره ملی آموزش‌های عالی علمی-کاربردی. (صفحات ۲۰۶-۲۹۸). تهران: دانشگاه جامع علمی-کاربردی.

مقاطع بین سطوح تحصیلی (تک پودمان). (۱۳۹۹). معاونت آموزشی، دانشگاه جامع علمی کاربردی. قابلیت دسترسی در: <https://dec.uast.ac.ir>

نوید ادهم، م. و شفیع‌زاده، ح. (۱۳۹۵). بررسی مهم‌ترین چالش‌ها و راهبردهای آموزش‌های مهارتی در ایران. فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگ. ۲۱(۲۰)، ۷-۲۱.

واشقانی فراهانی، م.، و حاج حسینی، ز. (۱۳۹۶). نظام آموزش عالی در برخی از کشورهای توسعه یافته جهان با تأکید بر آموزش‌های فناوری و مهارت. تهران: راز رضوان.

Dib, C. Z. (1988). Formal, non-formal and informal education: concepts/applicability. In *AIP conference proceedings* (Vol. 173, No. 1, pp. 300-315). American Institute of Physics.

Education and Employment References Committee.(2014). Education and Employment References Committee. Retrieved from: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/au/>.

آسیه کشاورز دستک (دانشگاه جامع علمی - کاربردی)